

De “colchas” van Castelo Branco

een zeer geslaagde wederopleving van de Portugese zijden borduursels

Tekst en foto's: Mirja Wark.
Tekening: Henk Beukers.

Als u vanuit het noordoosten de Portugese stad Castelo Branco binnenkomt, ziet u na ongeveer een kilometer opvallend vrolijk versierde gebouwen. Twee flats aan weerskanten van de weg zijn van onder tot boven bedekt met tegels. In banen zijn pastelkleurige ranken, bloemen en bladpatronen aangebracht. Het is een vrolijk tafereel dat verwijst naar een traditie die deze stad beroemd maakte: de beddenspreien van Castelo Branco ofwel de “colchas”.

Hoewel spreien in heel Portugal gemaakt worden vallen die van Castelo Branco op door de gebruikte materialen, de kleuren, de motieven en de toegepaste borduurtechniek. De spreien zijn namelijk gemaakt van enkele smalle, aan elkaar genaaide banen linnen en geborduurd met zijde. De kleurige versieringen bestaan uit motieven van bladeren, bloemen, ranken, vruchten, vogels en mensfiguren, geborduurd in sierlijk vloeiende vormen. De vlakken zijn voornamelijk gevuld met spansteken, die op een speciale wijze zijn vastgezet, en daarnaast platsteken en details in verschillende andere steken.

De eerste spreien van Castelo Branco

Vroeger was het in dit land een gebruik dat moeders een spreij maakten voor hun dochter en deze cadeau gaven op haar huwelijksdag. De gebruikte materialen waren linnen en wol of voden, en de motieven en technieken volgden de traditionele gebruiken; zie het artikel in Handwerken zonder Grenzen 1/2001. De spreien uit de streek rond Castelo Branco zijn heel anders dan die in de rest van het land.

Portugal was net als Nederland in de 17de eeuw een belangrijke zeevarende natie. Ik kan mij voorstellen dat sommige zeegaande mannen uit verre landen spreien meebrachten als cadeau voor hun vrouw. De oudste spreien die in Portugal gevonden zijn dateren uit de 17de eeuw en lijken van Indiase oorsprong. Op deze oude Indiase spreien zijn de sierlijke motieven dicht op elkaar geborduurd, vaak uitgevoerd in één enkele kleur. Naast de platsteek is ook de kettingsteek algemeen.

Betegeld flatgebouw in Castelo Branco; een speelse verwijzing naar de beroemde spreien uit deze stad.

